

EĞİTİMDE ENGELLİ HAKLARI:
OKULDA BİRLİKTE,
HAYATTA BİRLİKTE PROJESİ

ETKİNLİK ÖNERİLERİ

OKULDA
BİRLİKTE
HAYATTA
BİRLİKTE

SABANCI VAKFI

Genel Bakış:

Engelli çocukların eğitim hakkından yararlanmaları ihtiyacından yola çıkarak Tohum Otizm Vakfı, İstanbul Bilgi Üniversitesi Sosyoloji ve Eğitim Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (SEÇBİR) ile ortak olarak Sabancı Vakfı tarafından desteklenen Eğitimde Engelli Hakları: Okulda Birlikte, Hayatta Birlikte projesini hayata geçirdi.

Proje ile öğretmenlerde, velilerde, idarecilerde ve öğrencilerde engellilik kavramına yönelik algı ve tutumların dönüştürülmesi, engellilik kavramının olağanlaştırılması, farklılıklara saygı kavramının geliştirilmesi ve okullarda kapsayıcı eğitim ilkelerinin yaygınlaştırılması hedefleniyor.

Etkinlikler Hakkında:

Eğitimde Engelli Hakları: Okulda Birlikte, Hayatta Birlikte Projesi kapsamında geliştirilen içerikler okul öncesi ve ilkokul çağındaki çocukların çeşitlilikle tanışmalarını ve hak temelli yaklaşımı içselleştirmelerini amaçlıyor.

Bu kitapçıkta yer alan 4 etkinlik önerisi sınıf seviyelerine göre gruplanıyor. Ancak her bir etkinlik çocukların hazırbulunuşluklarına ve uygulayıcı kişinin tercihlerine göre farklı yaş gruplarına uyarlanarak da uygulanabilir.

Bu gruptaki etkinlikler çocukların çeşitlilikle tanışmaları ve çeşitliliği bir değer olarak algılamalarının yanı sıra farklılıklara saygı duymalarına da imkân sağlıyor.

1. Etkinlik

Okul Öncesi & 1. ve 2. Sınıf:

Amaç:

Çocuklar herkesin benzer ve farklı özellikleri olduğunu fark eder; kendilerinin ve diğerlerinin bireysel özelliklerine yönelik olumlu tutum geliştirir.

Materyaller:

Canavar posterleri

Hazırlık:

Canavar posterleri [linkten](#) indirilir.

Uygulama:

1. Uygulayıcı kişi, linkte bulunan canavar posterlerini çocuğa gösterir ve çocuktan tüm canavarları incelemesini ister. “Canavarların her birinin farklı ve öne çıkan bir fiziksel özelliği var; bu özelliklerini konuşacağız. Ama öncesinde hepsinin benzer üç özelliğini bulmaya çalışalım” der. Çocuğa düşünmesi için 1-2 dakika süre verir ve gerekli ise örnek verir:

- Boyları aynı.
- Hepsinin iki boynuzu var.
- Boynuzlarının yanlarında uzun tüyleri var.
- Renkleri farklı da olsa hepsinin gövdeleri tüylü

2. Canavarların benzerlikleri hakkında konuşulduktan sonra “Şimdi de farklılıkları üzerinde konuşalım” der. “Sana canavarlardan birini tanıttığımı ve sen de bu canavarın hangisi olduğunu tahmin etmeye çalış” diyerek devam eder.

3. Uygulayıcı “Ormandaki meyveleri toplar, çantama doldururum. Meyvelerden çeşit çeşit kek yapar, herkesle paylaşıyorum. Yemek yemeyi sevdiğimden kocamandır göbeğim” diyerek canavarı tanıtır ve çocuğun tahminlerini alır. Çocuğun verdiği yanıtlar sonrasında yalnızca tanıttığı canavarın görselini gösterir ve “Yemek yapıp paylaşmayı seven bir canavar diğer canavarlar için neler yapabilir? Onlara nasıl yardımcı olabilir?” diye sorar ve çocuğun katkılarını alır.

4. Uygulayıcı bir sonraki canavar tahmini için yine tüm canavarların olduğu görseli gösterir ve bir başka canavar tanıttığını belirtir. “Müzik dinlemeyi sever, sürekli ıslık çalarım. ıslık çalamadığımda şarkı mırıldanırım. Taaa uzaktaki sesleri duyarım; upuzundur kulaklarım”

diyerek canavarı tanıtır ve çocuğun tahminlerini alır. Çocuğun verdiği yanıtlar sonrasında yalnızca tanıttığı canavarın görselini gösterir ve “Kulakları ta uzaktaki sesleri duyacak kadar hassas bir canavar diğer canavarlar için neler yapabilir? Onlara nasıl yardımcı olabilir?” diye sorar ve çocuğun katkılarını alır.

5. Uygulayıcı diğer canavar tahmini için tüm canavarların olduğu görseli gösterir ve bir başka canavar tanıtacağını belirtir. “Kuvvetlidir hislerim. Bazen mutlu olur, bazense hüzünlenirim. Şaşırır, utanır, heyecanlanırım. Heyecanlanınca güm güm atar kalbim” diyerek canavarı tanıtır ve çocuğun tahminlerini alır. Çocuğun verdiği yanıtlar sonrasında yalnızca tanıttığı canavarın görselini gösterir ve “Hisleri kuvvetli bir canavar diğer canavarlar için neler yapabilir? Onlara nasıl yardımcı olabilir?” diye sorar ve çocuğun katkılarını alır.

6. Uygulayıcı bir diğer canavar tahmini için tüm canavarların olduğu görseli gösterir ve bir başka canavar tanıtacağını belirtir. “Oyun oynamayı severim. Ağaç dallarını toplar, biriktiririm. Tahta oyuncaklar yapar, arkadaşlarıma hediye ederim. Kocamandır dişlerim” diyerek canavarı tanıtır ve çocuğun tahminlerini alır. Çocuğun verdiği yanıtlar sonrasında yalnızca tanıttığı canavarın görselini gösterir ve “Kocaman dişlere sahip bir canavar diğer canavarlar için neler yapabilir? Onlara nasıl yardımcı olabilir?” diye sorar ve çocuğun katkılarını alır.

7. Uygulayıcı canavar tahmini için tüm canavarların olduğu görseli gösterir ve son canavarı tanıtacağını belirtir. “Eğlencedir benim işim. Biri uzun biri kısa iki kola sahibim. Uzun kolumu kaydırarak yapar, arkadaşlarıma eğlendiririm” diyerek son canavarı da tanıtır ve çocuğun tahminlerini alır. Çocuğun verdiği yanıtlar sonrasında yalnızca tanıttığı canavarın görselini gösterir ve “Upuzun bir kola sahip canavar diğer canavarlar için neler yapabilir? Onlara nasıl yardımcı olabilir?” diye sorar ve çocuğun katkılarını alır.

8. Uygulayıcı “Canavarların birbirlerinden farklı özelliklere sahip olmaları hem birbirlerinden yeni şeyler öğrenmelerini hem de birbirlerine yardımcı olabilmelerini sağlıyor. Bizler de bizden farklı özellikleri olan kişilerle arkadaşlık yaparken birbirimizden yeni şeyler öğrenebilir ve birbirimize yardım edebiliriz” açıklamasını yapar. Daha sonra çocuktan birbirlerinin ve diğer aile üyelerinin farklılıklarını söylemelerini ister. Bu paylaşım sonrasında birbirlerinden neler öğrenebileceklerini ve birbirlerine nasıl yardımcı olabileceklerini sorar.

2. Etkinlik

Okul Öncesi & 1. ve 2. Sınıf:

Amaç:

Çocuklar çeşitliliğin bir değer olduğunu anlar.

Materyaller:

Canavar posterleri, “Farklılıklar Birlikte: Pırpır’ın Hikâyesi” başlıklı animasyon film

Hazırlık:

Canavar posterleri [linkten](#) ve “Farklılıklar Birlikte: Pırpır’ın Hikâyesi” başlıklı animasyon film [linkten](#) indirilir.

Uygulama:

1. Uygulayıcı, canavar görsellerini gösterir ve canavarlarla tanışılan etkinlikleri çocuğa hatırlatarak etkinliğe başlar. “Bu posterde yer alan beş canavarla tanışmış ve özelliklerini konuşmuştuk. Hangi canavarın özellikleri nelerdi? Birlikte hatırlayalım” der ve çocuğun katkılarını alır.

2. Uygulayıcı “Şimdi bu beş canavarın yer aldığı ve her birinin farklı özelliklerini kullanarak birine yardım ettikleri bir hikâye izleyeceğiz” açıklamasını yapar ve “Farklılıklar Birlikte: Pırpır’ın Hikâyesi” başlıklı animasyon filmi oynatır; ihtiyaç duyarsa filmin betimlemeli versiyonunu paylaşır. Animasyon film bittiğinde “Canavarlardan biri ormanda gezerken çalıların arasında kanadı çalılara sıkışmış bir canavar (Pırpır) buldu ve onu önce diğer canavarlarla birlikte yaşadığı eve götürdü. Ardından o canavarı hep birlikte evine götürdüler” açıklamasını yapar ve “Hangi canavar Pırpır’a nasıl yardımcı oldu? Birlikte düşünelim” der. Canavarların posterleri arasında Pırpır’ı bulan canavardan başlayarak sırayla bir canavar gösterir ve “Bu canavar neler yaptı? Nasıl yardımcı oldu?” diye sorar. Çocuğa düşünmesi için 1-2 dakika verdikten sonra cevapları alır.

3. Uygulayıcı “Senin de söylediği gibi canavarlar Pırpır’a farklı şekillerde yardımcı oldular, çünkü her birinin farklı özellikleri var ve iyi yaptıkları şeyler birbirlerinden farklı. Bizlerin de birbirimizden farklı özelliklerimiz var ve iyi yaptığımız şeyler farklı. Birbirimizin iyi yaptığı şeyleri bilmemiz ve ihtiyaç duyduğumuzda birbirimizden yardım istememiz önemli” açıklamasını yapar ve çocuktan iyi yaptığını düşündüğü en az bir şey söylemesini ister, daha sonra uygulayıcı kendisinin de iyi yaptığını düşündüğü özelliğini söyler ve etkinliği sonlandırır.

3. Etkinlik

3. ve 4. Sınıf:

Kazanımlar:

- Kendisinin güçlü ve güçlendirilmesi gereken yönlerini fark eder.
- Bireysel ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerini tanır.

Materyaller:

“It’s Okay to be Different” (Farklı Olmak İyidir) başlıklı kitaptan uyarlanan görseller, A4 boyutunda kağıtlar (kişi sayısı kadar)

Hazırlık:

“It’s Okay to be Different” (Farklı Olmak İyidir) başlıklı kitaptan uyarlanan görseller [linkten](#) indirilir.

Uygulama:

1. Çalışma öncesinde, [“It’s Okay to be Different” \(Farklı Olmak İyidir\)](#) başlıklı kitaptan uyarlanan görseller indirilir ve çocuktan görselleri incelemeleri istenir. Görsellerin incelenmesinin ardından çocuğa aklında kalan görseller sorulur. Bu görseller üzerine sohbet edilir; herkesin farklı olduğu ve farklılıkların olağan olduğu vurgulanır.

2. Görsellerin Todd Parr isimli yazarın kitabından alındığı söylenir ve çocuktan kitabın adını tahmin etmesi istenir. Kitabın adının “Farklı Olmak İyidir” olduğu bilgisi paylaşıldıktan sonra ailede, okulda, toplumda çeşitli özelliklerde kişiler olmasının önemi üzerine tartışma yürütülür.

Tartışma şu sorular etrafında yürütülebilir:

- Ailede, okulda, toplumda herkes aynı olsaydı neler olurdu?
- Farklılık/çeşitlilik neden önemlidir?

3. Çocuğa ve istenirse ailenin diğer bireylerine “Farklı Olmak İyidir”e benzer şekilde bir aile kitabı oluşturulacağı bilgisi verilerek kağıtlar verilir. Her bir kişiden, kendini ailedeki diğer kişilerden farklı ve özgün kılan bir özelliği ile tanıtmaları istenir. Çocuktan ve katılan diğer aile bireylerinden kitaptakine benzer bir sayfa tasarımları beklendiğinden, önce çizim yapmaları, ardından boyamaları ve en son da cümlelerini yazmaları istenir. Uygulayıcı kişi, çocuk ve ailenin diğer bireylerinin çalışmalarını desteklerken aynı zamanda kitaba eklenmek üzere kendi görselini de hazırlayabilir.

4. Çocuk ve katılan diğer aile bireyleri çalışmalarını tamamladıktan sonra posterlerini yüksek sesle okur. İstenirse posterler evin herhangi bir yerine asılabilir.

4. Etkinlik

3. ve 4. Sınıf:

Kazanımlar:

- Davranışlarının kendisini ve arkadaşlarını nasıl etkilediğini fark eder.
- Arkadaşlarının davranışlarının kendisini nasıl etkilediğini fark eder.
- Kendisini farklı özelliklere sahip diğer bireylerin yerine koyar.
- Diğer bireylerin farklı özelliklerini saygı ile karşılar

Materyaller:

“For the Birds” başlıklı video, A4 kâğıt (1 adet), Tanıklık Hikâyeleri

Hazırlık:

“For the Birds” başlıklı video [linkten](#) ve Tanıklık Hikâyeleri [linkten](#) indirilir.
A4 kâğıt hazırlanır.

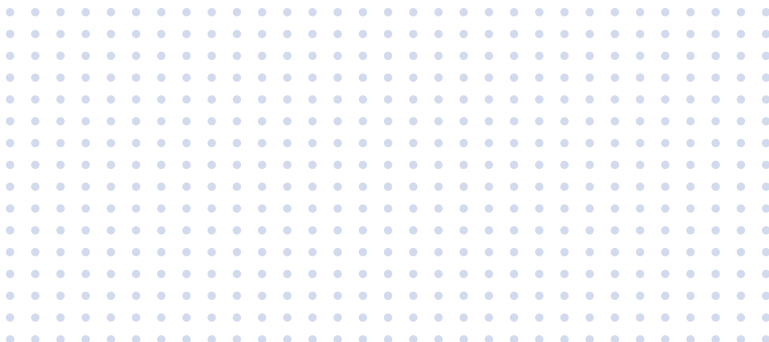
Uygulama:

1. “For the Birds” başlıklı video izlenmeye başlanır.

2. Video izlenirken uygun yerlerde durdurularak çocukla birlikte aşağıdaki sorular çerçevesinde tartışma yürütülür.

- Ne oluyor? Hangi kuş ne yapıyor?
- O kuş neden diğerlerinin hedefi oluyor?
- Diğerlerinin hedefi olan kuş ne düşünmüş ve hissetmiş olabilir?
- Diğerlerinin o kuşa neden böyle davrandığını düşünüyorsunuz?

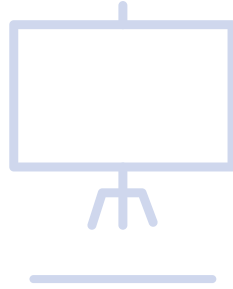
3. Bu sorular üzerinde konuşulduktan sonra videodaki olayın bir zorbalık örneği olduğu söylenir. Çocuktan “zorbalık” olarak değerlendirilebilecek davranışlara örnekler (alay etme, ad takma, tehdit etme, fiziksel şiddet, birinin eşyalarına zarar verme veya çalma ya da birini gruptan/oyundan dışlama) vermesi istenir. Sonrasında ise, bir zorbalık olayı yaşanmasının aileyi, sınıfı, toplumu nasıl etkileyeceğini düşünmesi istenir.

4. Çocuktan ailede, sınıfta ve toplumda zorbalıklar yaşanmaması için ne gibi davranış kuralları önerebileceğini düşünmesi istenir. Belirlenen kurallar hakkında çocukla konuşulur.

5. Sonra çocukla “tanık” kavramı üzerinde konuşulur. “Tanık” kavramı şu şekilde tanımlanır: “Bir olaya şahit olan, ama olayın içerisinde yer almayan kişi”. Ardından, zorbalık olaylarında çoğunlukla tanıkların da olduğu ve tanıkların zorbalıkla suçlanamayacağı, ama olaya gülerse, olayı görmezden gelirse ya da hiçbir şey yapmazsa olayın sürmesinde rol oynayabileceği belirtilir.

6. Çalışma öncesinde hazırlanan/indirilen [Tanıklık Hikâyeleri](#) okunmaya başlanır. Her bir tanıklık hikayesi okunduktan sonra çocuktan hikâyelerde anlatılan olayları düşünmesi ve olaylarda yaşanan zorbalıkları durdurmak için neler yapılabileceğine yönelik fikir üretmesi istenir. Bu fikirler istenirse kâğıda yazılır.

OKULDA
BİRLİKTE
HAYATTA
BİRLİKTE

SABANCI VAKFI

egitimdeengellihaklari.org